Verkennend gesprek cooperatie, 21 augustus 2014

Aanwezig: [redacted] *(st. Geisha),*
(FNV, VU)
(UvA),
(gemeente Amsterdam)
(gemeente Amsterdam)
(gemeente Amsterdam)

Verslag: [redacted]

Aanleiding en context

Stichting Geisha heeft in juli 2013 aangegeven een coöperatie voor sekswerkers te willen oprichten. Het idee kreeg bijval vanuit de Raad. In de raadsvergadering van 4 juli 2013 is er een motie aangenomen van Van Doornick (GL) waarin B&W wordt verzocht de mogelijkheden van een coöperatie van sekswerkers te onderzoeken; Het werken in een coöperatie vergroot de zelfstandigheid van sekswerkers. Zij hebben meer invloed op directie arbeidsomstandigheden en kunnen zelf de werktijden en het aantal werkuren bepalen. Het coöperatieverband moet resulteren in een werksituatie waarin de kosten voor sekswerkers in verhouding staan tot hun verdiensten.

Afgesproken werd dat [redacted] Stichting Geisha, het experiment op zou zetten. De gemeente ondersteunde najaar 2013 met juridisch- en beleidsadvies over het wettelijk en gemeentelijk kader en over coöperaties. Om verschillende reden lukte niet om een experiment van de coöperatie van de grond te krijgen. [redacted] richtte zich vervolgens op het ontwikkelen van andere concepten.
De burgemeester wil verder met het ontwikkelen van een coöperatief bordeel, bijvoorkeur een raambordeel op de Wallen. [redacted] heeft in juni 2014 tijdens een gesprek met de burgemeester hierover aangegeven de uitwerking van het experiment weer op te willen pakken.

De eerste stap is nu om (groei)modellen te ontwikkelen voor een raamprostitutiebedrijf met een coöperatief karakter, dat de invloed van sekswerkers op directe arbeidsomstandigheden vergroot, alsmede hun verdiensten. Het is belangrijk dat deze doelen duurzaam ondersteund worden door de (governance)structuur van de onderneming.
De modellen zouden niet alleen in Amsterdam toegepast moeten kunnen worden, maar zouden ook in andere steden toepasbaar moeten zijn: De grote prostitutiesteden en het Rijk hebben een landelijke programma gestart om misstanden in de branche aan te pakkenen de positie van sekswerkers te verbeteren. Een van de pijlers van het programma is het verbeteren van onderhandelingspositie van sekswerkers ten opzichte van de exploitant. Men wil onderzoeken in hoeverre dit doel bereikt kan worden door een coöperatief prostitutiebedrijf.
Het streven is dat de ontwikkelde modellen landelijk gebruikt kunnen worden voor het opzetten van experimenten. Bij de realisatie van een coöperatie geldt overigens dat de betreffende aanvrager het voor iedere exploitant geldende vergunningstraject moeten volgen in het kader van de Algemene Plaatselijke Verordening (APV).

Probleemschets

Vrouwen in de prostitutie zijn vaak onderworpen aan machtsongelijkheid door achterliggende psychische en emotionele problemen, die kan leiden tot dwang en onvrije keuze, maar ook door ongelijkheid in marktmacht. Deze beide vormen van machtsongelijkheid leiden tot (financiële) uitbuiting, die een autonome beroepsuitoefening in de weg staat. Er is geen sprake van een goed werkende (gereguleerde) markt voor prostitutie, waarin een sekswerker prijsstellend kan zijn naar haar klant en kan onderhandelen met de bordeelhouder over bijvoorbeeld de raamhuur.

CONCEPT

Veel sekswerkers hebben een slechte onderhandelingspositie ten opzichte van exploitanten. Redenen hiervoor zijn o.a.

- Sekswerkers hebben een reële angst dat zij hun werkplek kwijt raken als zij in de ogen van een exploitant 'lastig' zijn.
- Sekswerkers zijn terughoudend om uit de anonimiteit te treden.
- Sekswerkers hebben geen vakbond die hen individuele of collectieve rechtshulp biedt;
- Er is geen CAO voor de seksbranche omdat zij ZZP-er zijn en er geen sprake is van dienstverband

Waarom is dit een probleem?:

- Exploitanten gedragen zich als werkgever, terwijl zij dit niet zijn. In de praktijk gaat het om afspraken over "vakantie/vrijaf mogen nemen" en "regels omtrent ziekteverlof".
- Het mag duidelijk zijn dat een bordeelhouder streeft naar een zo hoog mogelijke bezetting om zo zijn huurinkomsten te maximaliseren. Dit betekent ook dat bordeelhouders het liefst verhuren op 100% basis (7 dagen per week huren voor een langere periode). In de praktijk zien we dat sekswerkers vaak voor een langere periode moeten huren om in aanmerking te komen voor een goede en vaste plek. Dat betekent ook dat sekswerkers meestal doorwerken als zij ziek zijn en nauwelijks een dag vrijaf nemen, want de huur moet worden opgebracht. Dit werkt misstanden in de hand.

Dat maakt dat het versterken van de positie van de sekswerker ten opzichte van de exploitant als belangrijke prioriteit heeft. Een sterkere positie van de sekswerker brengt de situatie meer in evenwicht.
In de wet regulering prostitutie (Wrp) wordt o.a. door middel van het bedrijfsplan meer verantwoordelijkheid gelegd bij de exploitant van een seksbedrijf om misstanden te voorkomen. De eerste ervaringen met bedrijfsplannen (in Amsterdam) maken duidelijk dat een deel van de exploitanten geneigd is deze extra verantwoordelijkheid af te wijzen of af te wentelen op de sekswerkers.

Knelpunten/pijnpunten volgens de sekswerkers zelf
Zelfstandige sekswerkers huren een werkruimte van een exploitant. Uit gesprekken met de klankbordgroep van sekswerkers en met de vertrouwensvrouw van P&G 292 komen de volgende klachten naar voren:

- Sekswerkers willen graag af van de *verplichting om een bepaald aantal dagen per week te huren*, maar willen graag zelf het aantal dagen dat zij huren bepalen, waaronder ook de mogelijkheid om 7 dagen te mogen huren;
- Het grootste pijnpunt ten aanzien van de verhuurvoorwaarden is wat betreft sekswerkers het beperkte aantal dagen recht op "vakantie" dat bij een aantal exploitanten de norm is. Vaak moeten sekswerkers tijdens vakantie/verlof, ook als zij dit tijdig aangeven, de huur doorbetalen of zelf voor vervanging zorgen.
- Ook de annuleringsvoorwaarden bij ziekte kunnen ongunstig zijn, waardoor sekswerkers ondanks ziekte doorwerken.
- Sekswerkers vinden de huurprijzen te hoog. (gemiddeld tussen de €100 en €160 per shift, afhankelijk van de duur van een shift, grootte van de kamer en de ligging/locatie).
- Er zijn klachten over de service (zelf handdoeken en beddengoed meenemen).
- Sekswerkers ervaren druk om onveilig te werken als zij in hetzelfde bedrijf moeten concurreren met sekswerkers onveilig werken.

CONCEPT

Sekswerkers huren graag een vaste kamer waar zij vindbaar zijn voor hun klanten. Deze afhankelijkheid van een gewenste, vaste kamer maakt hen kwetsbaar voor het accepteren van ongunstige voorwaarden die door exploitanten worden gesteld.

Vraagstelling

Welke kostendekkende duurzame organisatievormen zijn mogelijk, die borgen dat:

- de in het bedrijf werkzame sekswerkers zelf de werkcondities kunnen (blijven) bepalen;
- de sekswerkers maximaal profiteren van de omzet die zij maken (lage huur voor sekswerkers)?

Welke factoren belemmeren het realiseren van een coöperatie? In hoeverre kan de gemeente (en eventueel de Rijksoverheid) deze factoren beïnvloeden?

CONCEPT

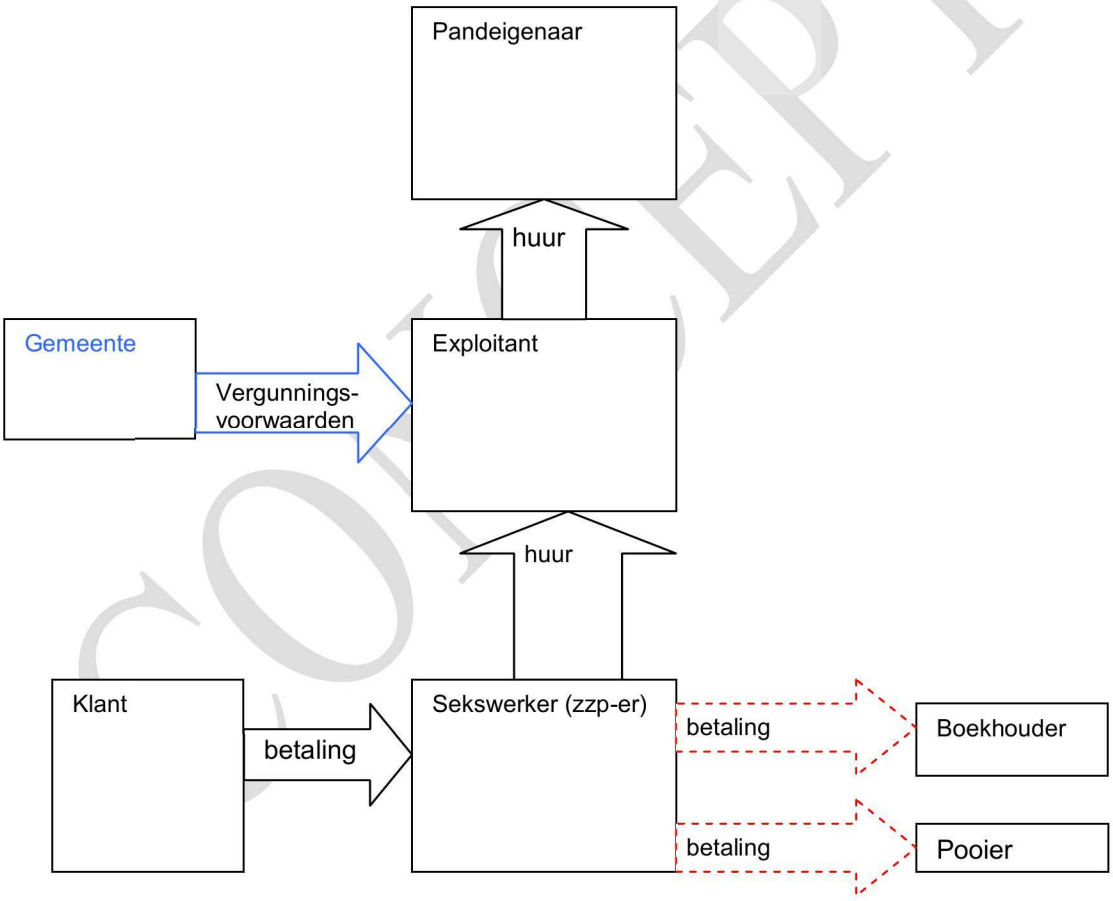
Situatieschets

Een groot deel van de exploitanten huurt van pandeigenaren. Deze kosten en andere exploitatiekosten worden doorberekend in de huur die sekswerkers betalen. Daarnaast hebben exploitanten als ondernemer ook zelf belang bij winstmaximalisatie, hetgeen zich ook vertaalt in de huurprijs.

Prostitutiebedrijven mogen alleen geëxploiteerd worden in panden die een prostitutiebestemming hebben (gemeentelijk bestemmingsplan).

De gemeente verleent een vergunning aan een exploitant. In de Algemene Plaatselijke Verordening (APV) zijn voorwaarden geformuleerd voor de exploitatie van een prostitutiebedrijf. Het betreft in Amsterdam o.a. het naleven van de landelijke hygienerichtlijn voor seksbedrijven; voldoende toezicht; het toetsen van de zelfredzaamheid van de sekswerker; het beschrijven van het bedrijfsbeleid ten aanzien van hygiëne; het beschermen van de gezondheid en veiligheid van sekswerkers en klanten en waarborgen voor het zelfbeschikkingsrecht van sekswerkers.

CONCEPT



Brainstorm

Eerdere ervaringen

Wat hebben we geleerd van eerdere initiatieven om sekswerkers zeggenschap te geven over de werkomstandigheden door het werk te organiseren in een coöperatievorm het werk te (zoals Kerasos, Prosex, St. Madam, de Freya's)?

a. voordelen en risico's?
b. welke juridische en organisatorische vraagstukken komen voort uit deze ervaringen?

Vergunninghouder
Een vergunning verleend aan:

- de natuurlijk persoon in geval van eenmanszaak, vof, CV,

of

- aan een rechtspersoon, bijv. besloten vennootschap, coöperatie.

Het borgen van de ideële doelen die met de onderneming gerealiseerd dienen te worden
De maatschappelijke doelen van de coöperatieve onderneming zijn:

- sekswerkers kunnen de eigen werkomstandigheden bepalen en
- sekswerkers profiteren maximaal van de omzet die zij maken?

In de governancestructuur dienen waarborgen ingebouwd te worden om te voorkomen dat deze doelen losgelaten kunnen worden. Welke waarborgen kunnen dit zijn?

Een risico is dat er druk op de exploitant wordt uitgeoefend om zich te voegen naar gangbare exploitatiemodellen die gericht zijn op winstmaximalisatie voor de exploitant.

Welke organisatievormen zijn mogelijk?
Stichting die een onderneming drijft om ideële doelen te realiseren

- Bestuur van de stichting ziet toe op de directeur van de onderneming.
- In het bestuur een sekswerker uit het bedrijf werken andere sekswerkers kunnen vertegenwoordigen.
- Gezien het belang van het experiment voor de gemeente zou overwogen kunnen worden dat de gemeente een lid voordraagt voor de Raad van Toezicht of bestuur

Ondernemingsvormen

- *Maatschap?*
- *VOF?*
- *BV?*
- *Coöperatie?*

Deze ondernemingsvorm onderscheidt zich vooral door:

a) Het gemeenschappelijk belang, de doelstellingen en de zeggenschap die de leden hebben door een eigen inbreng (arbeid of investering) en deling van de winst
b) De benoeming en samenstelling van het bestuur: hoofdregel is dat het bestuur van de coöperatie gekozen wordt uit de leden en benoemd wordt door de leden. In de statuten kan worden vastgelegd dat anderen dan leden tot bestuurder benoembaar zijn.

Idealiter bestaat het bestuur van de coöperatie grotendeels uit de eigen leden (verkozen en benoemde sekswerkers) vanwege de mix van een eigen en gedeeld belang. De coöperatie functioneert zonder sturende tussenkomst van een uitbater, exploitant en/of geldschieter. Opbrengsten komen zoveel mogelijk ten goede aan de aangesloten leden.
Knelpunt: Bij een oriënterend onderzoek in Amsterdam waren geen sekswerkers bereid of in staat vooraf te investeren in het verbouwen en/of kopen van een pand.

Locatie met prostitutiebestemming is een schaars goed
Een nieuw prostitutiebedrijf kan alleen gerealiseerd worden in een pand dat een prostitutiebestemming heeft (gemeentelijk bestemmingsplan). Dat is een schaars goed, dus huur of aankoopprijzen kunnen hoog zijn.
Over het algemeen komen locaties met prostitutiebestemming komen alleen vrij als een bestaande exploitant de exploitatie staakt.

In Utrecht ontstaan op termijn meer mogelijkheden dan tot nu toe het geval was. Daar is de vergunning ingetrokken van de enige exploitant van raamprostitutielocaties. Deze exploitant

CONCEPT

is tevens eigenaar van het (on)roerend goed waarin de werkplekken gevestigd waren. In Utrecht wordt nu een nieuwe locatie ontwikkeld voor prostitutiebedrijven. Voor deze locatie zullen exploitanten geselecteerd moeten worden.

[redacted]

Verhuurderschap
Hoe kunnen de doelen van de coöperatieve onderneming gerealiseerd worden vanuit de verhuurrelatie?

- Welke voorwaarden een pandeigenaren stellen aan de huurder ten aanzien van de onderhuur (aan sekswerkers)?
- De pandeigenaar moet in principe een marktconforme prijs berekenen (geen staatssteun), maar maakt een sociaal doel het mogelijk om af te wijken van marktconforme prijzen?

Opdrachtgeverschap
Er is geen sprake van opdrachtgeverschap tussen exploitant en sekswerker.

Werkgeverschap

- Weerbare sekswerkers willen zelf bepalen wanneer en hoe vaak zij werken, welke diensten zij aanbieden, welke en hoeveel klanten zij aannemen. Een werkgever-werknemerrelatie is voor hen geen gewenst perspectief.
- *Aandachtspunt:* Als de ondernemer/exploitant bepaalde voorzieningen organiseert (bijvoorbeeld, broodfonds, pensioenvoorziening) en/of deelname daaraan verplicht stelt, dan zou dit opgevat kunnen worden als werkgeverschap. *Belastingrecht/Inspectie SZW*

Overeenkomsten met andere branches
Er zijn overeenkomsten met andere branches, waarin veel schijnzelfstandigheid voorkomt zoals de land- en tuinbouwbranche; de zorg en de huishoudbranche. Er wordt veel energie gestoken om deze problemen aan te pakken (o.a. wetgeving), welke aanknopingspunten biedt dit om waarborgen te integreren in de bedrijfsvoering van de coöperatie.
Een belangrijk verschil is dat het in die branches gaat over een schijnbare relatie tussen opdrachtgever en opdrachtnemer, terwijl het in de prostitutie vooral gaat over een schijnbare relatie van een zzp-er met de verhuurder.

<u>Procesfasering (hoofdlijnen): vervolg</u>

- Bouwwerk van vragen bouwen (september)
- Deskundigen selecteren (september/oktober)
- Schriftelijke vragen naar experts (oktober/november)
- Expertmeetings (november/december)
- Eindrapport

CONCEPT